

Lilijana Gabrič Hvasti

Vzgojno delovanje v dijaških domovih

Poudarki

1. Dijaški domovi v sistemu VIZ (zakaj so pomembni)
2. Pogled naprej (prenova vzgojnega programa)
3. Kaj je bistvo vzgojnega delovanja v dijaškem domu?
4. Preventiva in razvoj socialno-čustvenih kompetenc
5. Vloga ravnatelja pri oblikovanju vzgojne kulture

Dr. Olga Dečman Dobrnjič: dijaški domovi so »kulturna stvarnost slovenskega šolskega sistema«.

Poseben prostor znotraj VIZ sistema, v katerem danes deluje 35 dijaških domov:

- 11 samostojnih,
- 19 v okviru šolskih centrov in srednjih šol,
- 1 pod okriljem CŠOD,
- 4 zasebni

in kjer pomemben del svojega odraščanja preživlja skoraj 7000 dijakov.

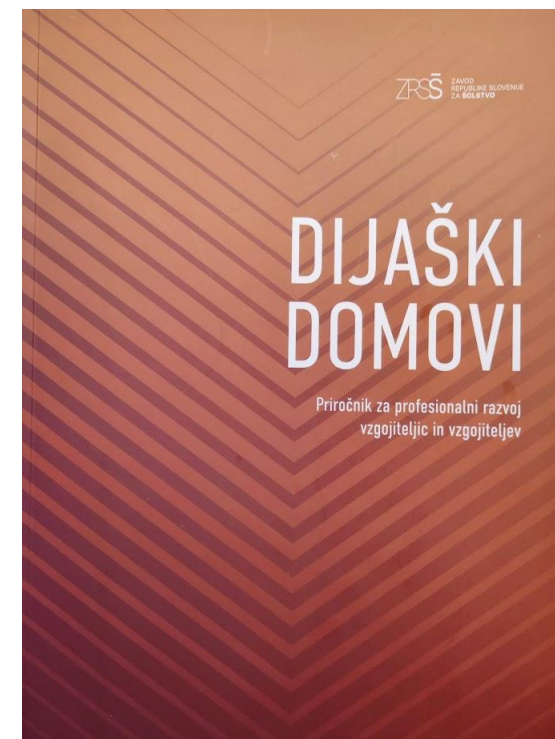
Vzgojni program za dijaške domove

Vzgojni program (2011) kot nacionalni dokument med temeljnimi cilji poudarja:

- socialni dialog,
- nenasilno komunikacijo,
- spoštovanje človekovih pravic,
- razvoj individualnih in družbenih kompetenc.

Je v postopku prenove (v pripravi so strokovna izhodišča za njegovo posodobitev).

- **Osnovni cilj** dijaškega doma: podpora mladostniku pri razvoju v zrelo in odgovorno osebo.
- **Vizija** dijaških domov: ustvarjati varno in spodbudno učečo se skupnost, v kateri mladi razvijajo svoj potencial ter postajajo samozavestni, empatični posamezniki.

Kaj je posebnost vzgojnega delovanja v dijaškem domu?

→ Kaj imajo, česar šole nimajo oz. vsaj ne v tolikšni meri?

- Več časa,
- priložnosti za odnos,
- skupnost,
- avtentične življenjske situacije.

→ Poudarek je na vzgojnem delovanju.

Slika generirana s pomočjo UI ChatGPT (2026)

- Šola: predmetnik, učni cilji, ocenjevanje, časovne omejitve.
- Dijaški dom: omogoča spremljanje mladostnika v njegovem vsakdanjem življenju (*vidimo ga, ko je samozavesten, ko mu ne gre, ko dvomi vase, ko je osamljen, utrujen, zaljubljen ...*)
- Dijaški dom: posebna možnost vplivanja na razvoj identitete, samostojnosti, odgovornosti, odnosov, življenjskih navad.
- Vsakdanji, na videz majhni trenutki - največja priložnost za učenje za življenje.
- Dijak razvija samouravnavanje, odgovornost, zaupanje v lastne zmožnosti ...
- Te kompetence ga bodo spremljale vse življenje.

Poklic vzgojitelja v dijaškem domu je umeščen v nacionalno klasifikacijo poklicev.

Slovenija ima dolgo tradicijo institucionalne vzgoje mladostnikov, kar predstavlja pomembno posebnost slovenskega prostora.

(mag. Danica Starkl)

- Predvsem neformalno učenje (*ID, projekti, domske prireditve ...*).
- Poudarek je na individualnem vzgojnem delu (*dodatna učna pomoč, motiviranje, usmerjanje, učenje učenja, koordinacija medvrstn. pomoči, spremljanje ves čas šolanja*).
- Dijaški domovi imajo pomembno vzgojno vlogo, saj skupaj s šolo soustvarjajo pogoje za celostni razvoj mladih. (*Partnerstvo. Z roko v roki.*)

Vzgojno delovanje ni dejavnost, ampak kultura

→ Začne se v kolektivu.

→ Dijaki zelo hitro zaznajo:

- kako komunicirajo odrasli,
- ali si zaupajo,
- kako rešujejo konflikte,
- ali sodelujejo med seboj,
- ali živijo vrednote, o katerih govorijo.

Prepoznajo napetosti med zaposlenimi, rivalstvo, nezaupanje, spoštovanje, medsebojno pomoč, sodelovanje.

→ Če želimo pri mladih razvijati:

- samouravnavanje,
- sodelovanje,
- empatijo,
- odgovornost,

morajo biti te kompetence najprej vidne v ravnanju odraslih.

→ Vzgojno delovanje ni povezano samo z vzgojitelji, učitelji, svetovalnimi delavci, ravnateljem.

→ Kulturo dijaškega doma soustvarjajo kuharji, hišniki, čistilci, receptorji, administratorji, varnostniki za nočno delo.

→ Vsak stik z dijakom je vzgojni stik.

- DVDDS poudarja, da je temelj vzgojnega delovanja spoštljiv in konstruktiven dialog ter postopno razvijanje samostojnosti in odgovornosti mladostnika.
- Mladostniki so v intenzivnem obdobju oblikovanja identitete, odnosov in samostojnosti.
- Temeljni vzgojni cilji:
 - več dialoga, soudeležbe, prevzemanja odgovornosti, samostojnega odločanja.

Preventiva kot osrednja naloga dijaškega doma

→ Ne samo predavanja, preventivni programi, delavnice, VIZ ure, SVS ...

→ Tudi in predvsem:

- kakovostni odnosi,
- občutek pripadnosti,
- aktivno vključevanje dijakov v življenje dijaškega doma,
- sistematično razvijanje socialnih in čustvenih kompetenc,
- priložnosti za prevzemanje odgovornosti.

Slika generirana s pomočjo UI ChatGPT (2026)

Vloga ravnatelja

- Skrb za finance, kadrovanje, zakonitost poslovanja, investicije, dokumentacijo ...
- Ustvarjanje kulture dijaškega doma, skrb za kakovost odnosov.

- Postavlja skupne cilje,
- povezuje ljudi,
- daje zgled komunikacije,
- skrbi za strokovno rast zaposlenih,
- omogoča refleksijo vzgojnega dela,
- vzpostavlja pogoje za preventivno delovanje.

- Dober kolektiv ustvarja dobro klimo.
- Dobra klima ustvarja dobrobit.
- Dobrobit pa omogoča razvoj mladih.

Pripomoček za samoevalvacijo področja vzgojnega delovanja dijaškega doma

152 III

Področja uresničevanja standarda	Podporna vprašanja za razmislek
OBLIKOVANJE VZGOJNE STRATEGIJE DIJAŠKEGA DOMA	- Ali ima naš dijaški dom interni dokument, ki opredeljuje strategijo in pravila vzgojnega delovanja? - Kako nastaja vzgojna strategija našega dijaškega doma? Kaj vključuje? V kolikšni meri participirajo vsi strokovni delavci (vzgojitelji, svetovalna služba)? - V kolikšni meri so dijaki vključeni pri oblikovanju pravil življenja in dela v dijaškem domu ter posledic in ukrepov v primeru kršenja? - Kako dosledni so vsi strokovni delavci pri udejanjanju strategije in upoštevanju opredeljenih pravil? Kako to spremljamo? - Ali udejanjanje vzgojne strategije tudi samoevalviramo?
USPOSABLJANJE IN PODPORA STROKOVNIM DELAVCEM ZA UDEJANJANJE VZGOJNE STRATEGIJE	- Ali imamo sistematičen načrt izobraževanja in strokovne podpore vzgojiteljem dijaškega doma za zagotavljanje varnega in spodbudnega vzgojno-učnega okolja (npr. odnosna in socialna kompetentnost, reševanje konfliktov, komunikacijske spretnosti, vodenje vzgojne skupine ...)? - Kako pogosto in ob katerih priložnostih omogočamo strokovnim delavcem pogovore o vzgojnih in disciplinskih problemih? Kakšni so učinki teh pogovorov? - Ali so vsi strokovni delavci seznanjeni s protokoli ukrepanja v interventnih situacijah? - Katere oblike podpore omogočamo strokovnim delavcem v dijaškem domu (kot npr. supervizija, intervizija, podporne skupine, kolegialni coaching)?
UPRAVLJANJE S KONFLIKTI	- Katere strategije reševanja konfliktov običajno uporabijo strokovni delavci, ko pride do konfliktov med dijaki, med dijaki in vzgojiteljem ali med strokovnimi delavci dijaškega doma? - Kako ravnamo v primeru pojava kakršne koli oblike nasilja ali druge interventne situacije? - Kaj v našem dijaškem domu dobro deluje, kaj pa bi želeli izboljšati?
PREVENTIVNO VZGOJNO DELO Z VSEMI DIJAKI	- Katere vzgojne aktivnosti načrtno in sistematično organiziramo z dijaki za razvijanje socialno čustvenih kompetenc, krepitev dobrih medsebojnih odnosov, pozitivne klime in vključenosti vseh? - Ali načrtno individualiziramo vzgojno delo s posameznim dijakom (v okviru individualnega vzgojnega načrta) ter spremljamo napredek dijaka tudi na vzgojnem področju?
STROKOVNO DELO Z VZGOJNO ZAHTEVNIMI DIJAKI	- Kako sistematično poskrbimo za vzgojno zahtevne dijake (npr. za podporo pri uravnavanju čustev, obvladovanju jeze, premagovanju tesnobe ...)? - Kako delujejo vzgojni timi v našem dijaškem domu (vzgojitelj, svetovalni delavec, vodja dijaškega doma, dijak)? - Kakšna je vloga svetovalne službe pri delu s težavnimi dijaki?
SODELOVANJE DIJAŠKEGA DOMA Z OSTALIMI DELEŽNIKI IN INŠTITUCIJAMI	- Kako smo uspešni pri sodelovanju s šolami, ki jih obiskujejo dijaki (razredniki, šolsko svetovalno službo)? - Na kakšne načine in kako pogosto je vzpostavljena komunikacija in sodelovanje s starši oz. zakonitimi zastopniki dijakov? - Kako poteka sodelovanje z zunanjimi inštitucijami oz. strokovnimi službami, ki obravnavajo posamezne dijake?

Za potrebe dijaških domov prirejeno po gradivu **Zbirka Kakovost v vrtcih in šolah** (2019), zvezek 4, standard 3 (str. 24–25).
Mariza Skvarč in Maja Marc, ZRSS, 2023

Zaključek

Bistvo vzgoje v dijaškem domu ni v pravilih, ukrepih ali dokumentih, temveč v odnosih in neštetih vsakodnevnih trenutkih, v katerih mladostnik raste, se uči odgovornosti ter oblikuje samega sebe.

»Ljudje bodo pozabili, kaj ste rekli, pozabili bodo, kaj ste naredili, nikoli pa ne bodo pozabili, kako so se počutili ob vas.«

Maya Angelou

Viri in literatura

- Vzgojni program za dijaške domove. (2011; objavljen Ur. l. RS, 5/2012)
- Marc, M. (2023). Namen in vloga dijaških domov. *Dijaški domovi - Priročnik za profesionalni razvoj vzgojiteljic in vzgojiteljev*, str. 8-15.
- Dečman Dobrnjič, O. (2013). *Dijaški domovi skozi oko moje relativnosti. 20 let Društva vzgojiteljev dijaških domov Slovenije*, str. 27-29.
- Skvarč, M. in Marc, M. (2023). Pripomoček za samoevalvacijo področja vzgojnega delovanja dijaškega doma. Prirejeno po: *Zbirka Kakovost v vrtcih in šolah*, zvezek 4.
- Dr. Rutar Ilc, Z., Košnik, P., in Bergoč, Š. (2026). Skupni cilji zdravja in dobrobiti v praksi. *Vzgoja in izobraževanje*, 2-3, str. 64-70.
- Dr. Rutar Ilc, Z. (2026). *Gradiva o samouravnavanju, samozavedanju, samozaupanju in rezilientnosti*. ZRSS.
- Starkl, D. (2004). Vzgojitelj v dijaškem domu v prihodnosti. *Iskanja*, 21, št. 21, str. 39-43.
- Pozitivne vedenjske intervencije in podpora. Dostopno na: <https://www.nea.org/professional-excellence/student-engagement/tools-tips/positive-behavioral-interventions-and-supports> (pridobljeno 31. 7. 2026).

Hvala za vašo pozornost.

Slika generirana s pomočjo UI ChatGPT (2026)